

УДК 368:216

О.І. Панченко, канд. екон. наук

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Е.И. Панченко, канд. екон. наук

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

СТРАХОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА

Olena Panchenko, PhD in Economics

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

THE MARKET OF INSURANCE INTERMEDIARIES IN TERMS OF MACROECONOMIC INSTABILITY

Розкрито сутність, поняття та особливості страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті, визначено основні види страхових послуг, які використовуються для забезпечення інноваційно-інвестиційних проектів залізничних підприємств, а також виявлені проблеми організації їх страхового захисту в сучасних умовах.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційні ризики, страхування, страхові послуги, залізничний транспорт.

Раскрыта сущность, понятие и особенности страхования инновационно-инвестиционных рисков на железнодорожном транспорте, определены основные виды страховых услуг, которые используются для обеспечения безопасности инновационно-инвестиционных проектов железнодорожных предприятий, а также выявлены проблемы организации их страховой защиты в современных условиях.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционные риски, страхование, страховые услуги, железнодорожный транспорт.

The article reveals the essence, the concept and features innovative insurance and investment risks on the railways, the basic types of insurance services, which are used to secure innovation and investment projects of railway enterprises, as well as identified problems of the organization of insurance protection today.

Key words: innovation and investment risks, insurance, insurance services, railway transport.

Постановка проблеми. В умовах поступового перетворення залізничних підприємств у нові ринкові структури та формування конкурентних переваг на ринку транспортних послуг, особливого змісту набуває вдосконалення управління інноваційно-інвестиційними процесами на залізничному транспорті та активізація його технічного оновлення й переоснащення. Стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності залізничного транспорту є важливим завданням розвитку вітчизняної економіки, оскільки цей вид транспорту здійснює суттєвий вплив на всі сфери економічної діяльності, а також сприяє інтенсивному розвитку інших суб'єктів господарювання та збільшенню їх економічного потенціалу.

Залізнично-транспортні перевезення завжди здійснюються в умовах невизначеності та підвищеного ризику, а зростання техногенних аварій, катастроф та інших надзвичайних подій на залізничних шляхах сполучення значно збільшує зацікавленість підприємств залізничного транспорту в забезпеченні своїх майнових інтересів під час здійснення капіталовкладень в інноваційні технології. З огляду на це страхування повинно стати складовою звичайної практики діяльності залізничних підприємств та сприяти прояву їх інноваційно-інвестиційної активності.

Проте нормативно-правова база, яка створює інвестиційний клімат у країні та впливає на ймовірність втрати інвестором вкладеного капіталу та прибутку, – недосконала, а страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті не здійснюється, оскільки відсутня надійна система забезпечення інвесторів, що значно стримує процес його модернізації. Тому проблема формування механізму страхового захисту інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств є актуальною та потребує вирішення.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем діяльності підприємств залізничного транспорту присвячені численні праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як А.П. Абрамов, І.М. Аксьонов, І.В. Белов, Н.І. Богомоллова, В.Г. Галабурда, В.П. Ільчук, Н.М. Колеснікова, Ф.П. Кочнев, Ю.Ф. Кулаєв, М.В. Макаренко, В.І. Пасічник, А.В. Перепелюк, А.А. Покотілов, Є.М. Сич, М.Ф. Трихунков, Ю.М. Цветов, А.П. Шишков та ін.

Вивченню механізму страхового захисту ризиків підприємств різних сфер економічної діяльності в сучасних умовах присвячені праці таких науковців, як В.Д. Базилевич, В.Д. Бігдаш, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, Т.А. Говорушко, Л.М. Горбач, М.В. Мних, С.С. Осадець, Т.А. Ротова, Я.П. Шумелда та багатьох інших.

Однак у процесі створення умов для активного розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності залізничного транспорту існує потреба в дослідженні страхування інноваційно-інвестиційних ризиків залізничних підприємств та виокремленні особливостей його проведення, а також в усвідомленні важливості формування страхового механізму фінансування зазначених ризиків для стимулювання переоснащення рухомого складу та залізничної інфраструктури.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наукові дослідження та розробки у сфері страхового захисту суб'єктів господарювання свідчать, що праці, присвячені формуванню механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності транспортних підприємств, відсутні. Отже, не досліджена специфіка страхових послуг, які використовуються для захисту інноваційно-інвестиційного процесу на залізничному транспорті та не визначені напрямки формування ефективного механізму страхування інноваційно-інвестиційних проектів залізничних підприємств.

Головною метою цієї роботи є розкриття сутності та особливостей страхового захисту інноваційно-інвестиційних ризиків підприємств залізничного транспорту, а також формування механізму забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств для активізації процесу їх оновлення.

Виклад основного матеріалу. У процесі формування інноваційно-інвестиційної політики розвитку залізничного транспорту та планування реалізації проектів щодо його модернізації необхідно формувати систему забезпечення інвестицій, яка включає обов'язкові організаційні, економічні та фінансові механізми, що впливають на підвищення якості реалізації проекту та посилення контролю за фінансовими потоками, а також заходи попередження, подолання ризикових ситуацій, що виникають, та відшкодування збитків від виникнення несприятливих подій.

Страховання посідає важливе місце в системі управління інноваційно-інвестиційними ризиками підприємств залізничного транспорту і є універсальним механізмом забезпечення інновацій та інвестицій, який враховує специфіку кожного етапу їх реалізації й дозволяє розподілити можливі масштабні втрати у часі та просторі між зацікавленими у страхуванні суб'єктами залізничних перевезень.

Тому залученню інвестиційних ресурсів в інноваційний розвиток залізничного транспорту сприятиме створення контрольованої та керованої системи страхового захисту зазначених процесів. Для цього необхідно чітко окреслити всі можливі ризики, які супроводжують окремі об'єкти страхування інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті та врахувати їх під час укладання договорів страхування, що буде певною гарантією для інвестора й інноватора.

Організація забезпечення таких проектів вимагає комплексного підходу, оскільки механізм страхування інноваційно-інвестиційних процесів на залізничному транспорті має інтегрований характер і поєднує в собі страхові послуги, які використовуються під час забезпечення інновацій, інвестицій та залізничних перевезень на кожній стадії жит-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

тевого циклу проекту. Тому для організації ефективного та надійного страхування інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств залізничного транспорту необхідно дослідити всю сукупність послуг, які використовуються для її забезпечення, визначити основні чинники, що впливають на вибір страхових послуг та сформуванню механізму оптимального їх поєднання у кожному конкретному випадку.

Підприємницька діяльність здійснюється в об'єктивно діючій системі ризиків, і умови договорів, що укладаються, не завжди передбачають розподіл цих ризиків між сторонами, а характер прийнятих зобов'язань може збільшувати або зменшувати ризики їх учасників.

Під час організації страхового захисту інноваційно-інвестиційних процесів використовуються різні підходи: страхування ризиків у страховиків, що передбачає вибір страхової компанії (страхового агента, брокера) або перенесення забезпечення на партнерів по інноваційно-інвестиційному проекту, через вимогу їх страхування. Але у будь-якому випадку страхування інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті відрізняється складністю, оскільки забезпечення пов'язане не тільки зі значними обсягами фінансових ресурсів, спрямованих на їх реалізацію, а й з великою кількістю учасників і зацікавлених сторін, які беруть участь в укладанні угод, що надає їм певні права та накладає на них відповідні зобов'язання.

Суб'єктами інноваційно-інвестиційно-страхових відносин є інвестори, інноватори, посередники, проектувальники, підрядчики, субпідрядники, підприємства залізничного транспорту, акціонери підприємств, постачальники тощо. Це ускладнює організацію страхового захисту, оскільки кожний має свій інтерес і не всі учасники інвестиційно-страхових відносин несуть відповідальність за кінцевий результат реалізації проекту.

Проте забезпечення недостатнього рівня страхового захисту може істотно позначитися на фінансовому стані залізничного підприємства та інших зацікавлених сторін, і тому в міжнародній практиці найчастіше використовується укладання єдиного страхового полісу в інтересах усіх учасників реалізації інноваційно-інвестиційного проекту та встановлюються чіткі правила поділу відповідальності між ними. Отже, крім визначення об'єктів інноваційно-інвестиційного страхування на залізничному транспорті та засобів їх забезпечення, встановлюються обсяги страхового покриття й обґрунтування його розподілу між зацікавленими сторонами.

Відповідно до законодавства страхування інвестицій – вид страхування майнових інтересів, що пов'язані з інвестиційною діяльністю страхувальника або іншої особи, визначеної страхувальником у договорі страхування. Цей вид страхування передбачає обов'язок страховика за встановленою договором страхування платою здійснити виплату страхового відшкодування страхувальнику, збитку, понесеного ними у процесі здійснення інвестиційної діяльності внаслідок втрати інвестицій або їх частини, неотримання інвестиційного доходу з причин, визначених у правилах та договорі страхування [8].

Отже, забезпечення фінансових ресурсів, залучених в оновлення та переоснащення залізничного транспорту у широкому розумінні, – це захист майнових інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності від ризиків знецінення, втрати та знищення об'єктів вкладення інвестицій.

Залежно від виду інвестицій, об'єктами страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті можуть бути:

– реальні (прямі) інвестиції, пов'язані з модернізацією та переоснащенням транспортного процесу (основні засоби та інші реальні активи підприємств залізничного транспорту, включаючи рухомий і тяговий склад, будівлі та споруди, об'єкти інфраструктури, обладнання та ін.);

– фінансові інвестиції (акції та інші цінні папери).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Реальні інвестиції спрямовані на створення, розширення та підтримку функціонування активів підприємств залізничного транспорту, тому під час забезпечення реальних інноваційно-інвестиційних проектів можна виділити страхування прямих і непрямих збитків. До страхування прямих збитків відносяться втрати від нанесення шкоди інноваційним об'єктам, в які вкладені інвестиційні кошти, а до страхування непрямих втрат відноситься страхування ризику недоотримання доходу (прибутку) від реалізації інноваційно-інвестиційного проекту.

Тобто ризику інвестування коштів в інноваційний розвиток залізничного транспорту є похідним від ризику настання майнових збитків і незначна шкода, завдана інноваційним об'єктам на залізничному транспорті, здатна призвести до зупинки транспортного процесу та до втрати прибутку інвестором. Тому комплексна програма страхування реальних інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті включає:

– *страхування майна залізничного підприємства* розраховано на компенсацію збитків у разі нанесення шкоди майну підприємства залізничного транспорту як об'єкта інноваційно-інвестиційної діяльності в результаті впливу стихійних сил природи (повені, пожежі, удару блискавки, землетрусу, урагану, зливи, затоплення підґрунтовими водами тощо) або факторів прямої дії – технічних аварій на залізничних шляхах сполучення, дорожньо-транспортних пригод, вибухів машин і апаратів, наїзду інших транспортних засобів, протиправних дій третіх осіб тощо. У сучасних умовах існує потреба запровадження у страхуванні таких опцій, як ризику громадських заворушень та тероризму.

Під час страхування інноваційно-інвестиційних ризиків, пов'язаних з експлуатацією майна підприємств залізничного транспорту, необхідно враховувати його поділ на нерухомі та рухомі об'єкти, які є засобом транспортного виробництва, та окремо виділяти страхування рухомого складу й залізничної інфраструктури;

– *страхування ризику втрати права власності (титульне страхування)* – це страхування ризику втрати або обмеження права власності страхувальника на нерухоме майно. Таке страхування розраховано на компенсацію збитків у випадку втрати права власності інвестора на майновий об'єкт у результаті зміни законодавства чи рейдерського захоплення. Як внутрішній, так і іноземний інвестор може зазнати матеріальних втрат також у результаті дії впливу політичних чинників, а саме: націоналізації, конфіскації в результаті революції, громадських заворушень, воєнних дій, зміни режиму вивозу капіталу та прибутку. У процесі забезпечення інноваційно-інвестиційних ризиків до титульного також відноситься страхування на випадок втрати прав на об'єкти інтелектуальної власності;

– *страхування технічних ризиків* передбачає страхування засобів залізничного транспорту від поломок, помилок у процесі проектування, монтажу та експлуатації, а також страхування будівельних ризиків (будівельно-монтажних робіт);

– *страхування втрати інвестиційного доходу (прибутку)* підприємств залізничного транспорту в результаті зупинки транспортного процесу, яка була спричинена вищезазначеними причинами;

– *страхування професійної відповідальності осіб*, які беруть безпосередню участь у реалізації інноваційно-інвестиційного проекту або відповідають за інноваційно-інвестиційний процес на залізничному транспорті, за нанесення шкоди життю, здоров'ю або майну третіх осіб і навколишньому середовищу в результаті впровадження проекту. Відшкодування збитків здійснюється у випадку необачних, помилкових або навмисних дій (бездіяльності) персоналу залізничного підприємства. У разі відсутності страхування відповідальності учасників реалізації інноваційно-інвестиційного проекту на залізничному транспорті, інвестор бере на себе всі ризики, які його супроводжують, тому існує загроза великих збитків;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

– *страхування кредитних ризиків* здійснюється у випадку інвестування кредитних коштів у переоснащення та оновлення залізничного транспорту та неповернення їх у результаті неплатоспроможності позичальника, а також у випадку невиконання договірних зобов'язань контрагентом.

Таким чином, під час комплексного забезпечення реальних інноваційно-інвестиційних проектів використовується майнове страхування та страхування відповідальності, що впливає на характер й умови страхових договорів, а саме: перелік страхових ризиків і випадків, розмір страхової суми та страхової премії, обмеження тощо.

Для забезпечення ефективності страхового захисту інноваційно-інвестиційних ризиків підприємств залізничного транспорту формується оптимальне страхове забезпечення, яке визначається основними параметрами:

- об'єктом страхування;
- страховими ризиками;
- страховою сумою або лімітом відповідальності;
- розміром франшизи;
- терміном страхування;
- порядком виплати страхового відшкодування.

Складові об'єктів страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті можуть розподілятися на великій площі, а їх вартість знаходиться в широкому діапазоні. Нижня межа може бути менше франшизи і тому деякі елементи об'єктів страхового захисту не підпадають під страхове покриття, але при цьому враховуються у страховій вартості об'єкта інвестиційної діяльності. Тому на умови договору страхування залізничних інноваційно-інвестиційних проектів впливає:

- вид залізничних перевезень (вантажні чи пасажирські);
- географічне розміщення впровадження інноваційно-інвестиційного проекту;
- особливості інновацій (мають мережевий характер чи зосереджені в одному місці);
- характеристика виконавця робіт;
- сировина, матеріали та комплектуючі, які використовуються у процесі реалізації проекту, та ін.

Перелік страхових ризиків визначається залежно від особливостей інноваційно-інвестиційного проекту та встановлюється на основі оцінки ризиків, які його супроводжують. До чинників, які впливають на включення ризиків до страхового захисту, відносяться:

- потенціальна можливість страхування;
- можливість кількісного вираження;
- економічна ефективність страхового забезпечення;
- історія збитків;
- кон'юнктура страхового ринку;
- кон'юнктура перестрахового ринку тощо.

Страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті відрізняється великими розмірами страхових тарифів, але рентабельність реалізації проектів, як правило, набагато перевищує витрати на придбання страхового полісу. Вартість страхового захисту пов'язана з великими обсягами фінансових ресурсів, які спрямовуються в інноваційно-інвестиційну діяльність залізничних підприємств, значними ризиками реалізації проектів, а також і з різноманітністю об'єктів, що забезпечуються.

У процесі актуарних розрахунків, переважно, використовується загальноприйнята методологія та практика їх проведення, але особливістю інноваційно-інвестиційного страхування залізничних підприємств є те, що розрахунок тарифів ґрунтується не тільки на раніше накопичених статистичних спостереженнях, а і на експертних оцінках.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Страхові суми й ліміти відповідальності в договорі страхування встановлюють на основі оцінки інноваційно-інвестиційного ризику та в розмірі максимально можливого збитку.

У разі настання страхового випадку в процесі здійснення залізничних перевезень можуть виникнути додаткові витрати, спрямовані на зменшення шкоди, врегулювання збитку тощо, які повинні бути враховані під час встановлення лімітів відповідальності. Зазначені особливості встановлення страхових сум і лімітів відповідальності вимагають спеціального аналізу кваліфікованих фахівців і можуть значно вплинути на вартість страхування.

Важливою особливістю страхування інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств є складність реальної оцінки ризиків реалізації проектів. Так, масштабні інноваційно-інвестиційні проекти, особливо які реалізуються за ініціативи держави, можуть і не закінчуватись позитивним результатом. Завжди існує загроза призупинення реалізації проекту або його замороження без вирішення фінансових претензій. У випадку забезпечення ризиків таких проектів страховикам загрожують збитки та суттєве погіршення фінансової стійкості.

Кваліфікований аналіз реалізації інноваційно-інвестиційного проекту на залізничному транспорті може виявити проблеми та ризики, які його супроводжують і відповідним чином забезпечити формування ефективного страхового захисту. Тому страхові компанії, які здійснюють страхування інноваційно-інвестиційних ризиків, повинні мати висококваліфікованих спеціалістів (експертів), які з високим ступенем ймовірності можуть ідентифікувати їх та запропонувати систему протидії.

Отже, для розвитку страхового бізнесу у сфері фінансування та реалізації інвестиційних проектів залізничних підприємств першочергове значення має кваліфікація спеціалістів страхової компанії, які повинні проводити індивідуальний аналіз інноваційно-інвестиційних проектів, ідентифікувати та оцінювати наявні ризики. Першочерговою вимогою є проведення аналізу досвіду та умов реалізації відповідних проектів у попередні періоди, і чим за більш тривалий час буде проведене дослідження, тим більша ймовірність виявлення можливих ризиків.

Особливістю страхування інноваційно-інвестиційних ризиків підприємств залізничного транспорту є те, що його реалізацією повинні займатись страхові компанії, які мають:

- 1) розгалужену мережу представництв, наближених до залізничних підприємств у різних регіонах;
- 2) спеціалістів у сфері організації страхового захисту інновацій та інвестицій;
- 3) фахівців, які володіють знаннями щодо особливостей організації залізничного транспортного процесу.

З розвитком страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті зростає роль та значення страхових брокерів. Перевага використання страхового брокера полягає в тому, що він представляє інтереси страхувальника, а це важливо під час вибору комплексних програм страхування інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті, які відрізняються різноманіттям ризиків і методів організації їх страхового захисту.

Брокери, усвідомлюючи індивідуальні ризикові профілі інноваційно-інвестиційних проектів і маючи вичерпну інформацію про страховий ринок, можуть оптимізувати страховий захист інвесторів і забезпечити відповідність між вартістю страхування та рівнем захищеності інвестора. До того ж брокер несе певну професійну відповідальність за посередництво та може надавати додаткові послуги.

Основними проблемами формування механізму страхового захисту інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті є:

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- недосконала та нерозвинута законодавча база реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств та її страхового захисту;
- відсутність державної політики, спрямованої на підтримку страхування інноваційно-інвестиційних ризиків залізничного транспорту;
- відсутність реально існуючої практики страхування реалізації інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті, тому немає систематизованої статистичної бази даних для розрахунку тарифів і страхових резервів;
- відсутність відповідної методичної бази для проведення андеррайтингу ризиків реалізації інноваційно-інвестиційних проектів та здійснення актуарних розрахунків під час формування системи страхових тарифів;
- недостатнє опрацювання видів страхових послуг, які доцільно використовувати під час забезпечення зазначених ризиків у сфері оновлення та переоснащення залізничних перевезень;
- недостатнє опрацювання умов страхових полісів для врахування інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності на залізничному транспорті;
- недостатні обсяги страхових резервів страховиків для забезпечення захисту великих інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті, відсутність досвіду та кваліфікованих фахівців страхових компаній щодо забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств;
- низький рівень репутації вітчизняних страховиків у результаті активної їх участі у формуванні «сірих схем», спрямованих на податкову оптимізацію для суб'єктів господарювання, переведення коштів у готівку та використання страхування для «вимивання» коштів за кордон;
- нерозвинута інфраструктура, яка забезпечує якісну експертизу інноваційно-інвестиційних проектів перед прийняттям рішення про страховий захист.

До того ж страхові компанії не проявляють інтерес до складних видів бізнесу, пов'язаних з фінансуванням і впровадженням інновацій, оскільки немає відповідного досвіду та методичної бази. Під час страхування фінансових ресурсів, які вкладаються в інноваційно-інвестиційні проекти, страхові суми не регламентуються і страховики завищують тарифні ставки та встановлюють їх у широкому діапазоні.

Сучасний етап реформування залізничного транспорту характеризується відсутністю економічного обґрунтування необхідності страхового захисту інноваційно-інвестиційних ризиків залізничних підприємств і державної підтримки його суспільного значення для забезпечення соціальної відповідальності інвесторів. Міжнародні транснаціональні корпорації та інвестиційні інститути, які можуть здійснювати капітальні вкладення в інноваційний розвиток залізничного транспорту для страхового супроводження своїх інвестицій, як правило, віддають перевагу відповідним за капіталом і досвідом страховим компаніям.

Тому важливою складовою забезпечення інноваційно-інвестиційних проектів є вдосконалення нормативно-правового регулювання їх розроблення та реалізації, а також запровадження активної підтримки таких проектів за рахунок застосування податкових пільг на державному рівні. Але такі заходи прямої дії не завжди відповідають нормам міжнародного права, тому державна підтримка інноваційно-інвестиційних проектів національного значення може включати часткову або повну сплату страхових внесків, спрямованих на забезпечення інвестора.

Для формування ефективного страхового захисту інноваційно-інвестиційних ризиків необхідно:

- забезпечити спеціалізацію страхових компаній по страхуванню інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті;

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- підібрати висококваліфікованих і досвідчених спеціалістів у галузі інноваційно-інвестиційної діяльності залізничних підприємств;
- створити спеціалізовані підрозділи страхової компанії по страхуванню інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті;
- розробити методичне та нормативне забезпечення для оцінювання ризиків і прогнозування кінцевих результатів реалізації проектів;
- залучити експертів і консультантів для роботи з найбільш складними та специфічними інноваційно-інвестиційними проектами;
- організовувати поточну підготовку спеціалістів і підвищення їх кваліфікації на основі реального практичного досвіду залізничних підприємств.

Удосконалення страхування інноваційно-інвестиційних ризиків на залізничному транспорті повинно спрямовуватись на створення страхового пулу для об'єднання зусиль у захисті інтересів страховиків і розподілу ризиків під час забезпечення великих інноваційно-інвестиційних проектів, а також на активне використання перестраховування.

Висновки та пропозиції. Соціально-економічна політика держави в сучасних умовах спрямована на активізацію інноваційно-інвестиційного процесу в реальному секторі економіки, тому існує необхідність удосконалення системи забезпечення інноваційно-інвестиційних проектів на залізничному транспорті.

Під час формування сприятливого інвестиційного клімату для масштабного притоку інвестиційних ресурсів для модернізації залізничного транспорту не можна не приділяти увагу ризикам, які супроводжують фінансування та реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів. Необхідно адекватно реагувати на прояв усіх надзвичайних і непередбачуваних подій та створювати ефективні системи управління цими ризиками на основі страхування. Вважається, що чим більше та якісніше будуть розроблені умови інноваційно-інвестиційного страхування, тим більшу активність будуть проявляти вітчизняні та іноземні інвестори.

Основою формування системи забезпечення реалізації інноваційно-інвестиційних проектів залізничних підприємств необхідно розглядати страхування, але на вітчизняному страховому ринку цей вид страхування не розвинутий і учасникам таких проектів складно захистити свої ризики на прийнятних засадах.

У ході формування надійного механізму забезпечення інноваційно-інвестиційних процесів на залізничному транспорті для зниження загрози непередбачених подій, які можуть негативно вплинути на інвестора та результати його діяльності, необхідно створити захисний «страховий супровід» кожного інноваційно-інвестиційного проекту. При цьому забезпеченню повинен підлягати не тільки об'єкт вкладення коштів, а і прибуток, заради якого цей проект реалізується.

Використання страхового захисту для забезпечення інноваційно-інвестиційних ризиків підприємств залізничного транспорту суттєво зменшує втрати фінансових ресурсів інвесторів та збільшує можливості активного застосування сучасної техніки та технологій. Тому розвиток страхової інфраструктури та вдосконалення механізму страхування інноваційно-інвестиційних ризиків є обов'язковою умовою для забезпечення притоку як внутрішнього, так і іноземного інвестиційного капіталу в інноваційний розвиток вітчизняного залізничного транспорту та виходу його на новий рівень технічного оснащення та функціонування.

Список використаних джерел

1. *Ільчук В. П.* Проблеми фінансового забезпечення інноваційного оновлення вантажного вагонного парку / В. П. Ільчук, С. В. Талавіра // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: науковий збірник. – 2012. – № 2 (58). – С. 78–87.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2. *Кравченко О. О.* Оцінка економічної доцільності заміни діючих основних виробничих фондів залізничного транспорту України / О. О. Кравченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 33. – С. 51–54.

3. *Никифоров А. Є.* Класифікація інноваційно-інвестиційних ризиків у системі прийняття управлінських рішень / А. Є. Никифоров // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 8–14.

4. *Панченко О. І.* Особливості інноваційно-інвестиційних ризиків як основа страхового захисту інвесторів / О. І. Панченко // Створення правових і фінансових передумов децентралізації регіонів : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Чернігів : Чернігівський інститут ім. Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2014. – С. 45–49.

5. *Панченко О. І.* Убезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту / О. І. Панченко // Формування сучасних механізмів розвитку інноваційної сфери економіки : колективна монографія / під ред. І. Ю. Швець. – Сімферополь : ДІАЙП, 2013. – С. 107–116.

6. *Про затвердження* Характеристики та класифікаційних ознак видів добровільного страхування [Електронний ресурс] : Розпорядження Нацкомфінпослуг №565 від 09.07.2010. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1119-10>.

7. *Про інвестиційну діяльність* [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

8. *Про інноваційну діяльність* [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.